

Briuselis, 2013 11 18
SWD(2013) 461 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl jūrininkų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/94/EB, 2009/38/EB, 2002/14/EB,
98/59/EB ir 2001/23/EB**

{COM(2013) 798 final}
{SWD(2013) 462 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl jūrinių, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/94/EB, 2009/38/EB, 2002/14/EB,
98/59/EB ir 2001/23/EB**

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

Paprastai ES darbo direktyvos taikomos visiems veiklos sektoriams ir visų kategorijų darbuotojams. Tačiau šešios direktyvos¹ arba nėra taikomos darbuotojams jūroje (jūrininkams ir (arba) žvejams), arba leidžia valstybėms narėms neįtraukti jų į įgyvendinimo teisės aktų taikymo sritį, nenurodant aiškių motyvų.

Apie 90 % pasaulio prekybos vykdo tarptautinė laivybos pramonė. Be laivybos nebūtų įmanoma importuoti ir eksportuoti prekių šiuolaikiniam pasauliui reikalingu mastu. Daugiau nei 50 000 prekybinių laivų tarptautiniu mastu gabena įvairiausius krovinius. Pasaulinis laivynas yra įregistruotas daugiau nei 150 šalių, jo įgulą sudaro daugiau nei milijonas jūrininkų, atstovaujančių beveik kiekvienai tautybei. Apie 30 % prekybinių laivų yra įregistruota ES valstybėse narėse (žr. poveikio vertinimo ataskaitos 2 priedą). Pagal bendrąją talpą² Europos Sąjungoje yra 19,2 % pasaulinio laivyno³.

2010 m. pasaulinį žvejybos laivyną sudarė maždaug 4,4 mln. laivų (šis skaičius beveik nekito nuo 1998 m.); 73 % jų priklausė Azijai, o likę – Afrikai, Pietų Amerikos ir Karibų šalims, Šiaurės Amerikai ir Europai. Apskaičiuota, kad iš viso 3,2 mln. laivų plaukiojo jūrų vandenyse, ir 1,1 mln. – vidaus vandenyse.

ES žvejybos pramonė kasmet sužvejoja apie 6,4 mln. tonų žuvų. Žvejybos ir žuvų perdirbimo sektoriuose dirba daugiau nei 350 000 žmonių. 2006 m. penkios valstybės narės (Danija, Ispanija, Prancūzija, Nyderlandai ir Jungtinė Karalystė) sudarė 60 % Bendrijos gamybos⁴.

Duomenys apie įdarbinimą prekybiniuose laivuose nėra sistemingai renkami ir duomenys skirtinguose šaltiniuose labai skiriasi. Poveikio vertinimo ataskaita pagrįsta nacionalinių administravimo institucijų pateiktais duomenimis, o jeigu jų nepateikta – vidutiniais skirtingų tyrimų duomenimis. Prekybiniame laivyne dirba **345 455** jūrininkai, o žuvininkystės sektoriuje – **157 561** žvejys.

Valstybės narės išimtis taiko skirtingai. Toliau pateiktoje lentelėje apžvelgiama šešių direktyvų padėtis.

¹ Direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, p. 36), Direktyva 2009/38/EB dėl Europos darbo tarybos steigimo (OL L 122, 2009 5 16, p. 28), Direktyva 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje (OL L 80, 2002 3 23, p. 29), Direktyva 98/59/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su kolektyviniu atleidimu iš darbo, suderinimo (OL L 225, 1998 8 12, p. 16), Direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, 2001 3 22, p. 16) ir Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997 1 21, p. 1).

² Bendroji talpa – tai tarptautiniu mastu pripažintas laivų matmuo, kuriuo išreiškiama laivo uždary erdvių talpa.

³ 2011–2012 m. Europos bendrijos laivų savininkų asociacijos metinė ataskaita.

⁴ 2012 m. rugsėjo mėn. Eurostato žvejybos statistiniai duomenys.

		Nemokumas	Europos darbo taryba	Informavimas ir konsultacijos	Kolektyvinis atleidimas	Įmonių perdavimas	Darbuotojų komandiravimas
Išimtis taikančios VN		CY, EL, MT	CY, EE, EL, HU, IT, LT, LV, MT, RO	CY, LU, MT, RO	BE, CY, DE, DK, EL, IE, LU, LV, MT, SK	CY, DK, EL, HU, IE, LU, LV, MT, NL, RO	BE, BU, CY, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, PL, RO, SE, UK
Iš viso	Prekybinis laivynas	Išimtis netaikoma	159 150	86 497	138 141	155 925	272 520
	Žuvininkystė	26 386	Išimtis netaikoma	8 452	35 702	43 501	Išimtis netaikoma
% kategorijoje	Prekybinis laivynas	Išimtis netaikoma	46,1 %	25,0 %	40 %	45,1 %	78,9 %
	Žuvininkystė	16,7 %	Išimtis netaikoma	5,4 %	22,7 %	27,6 %	Išimtis netaikoma
% ES darbuotojų ⁵	Prekybinis laivynas	Išimtis netaikoma	0,07 %	0,04 %	0,06 %	0,07 %	0,11 %
	Žuvininkystė	0,01 %	Išimtis netaikoma	0,004 %	0,015 %	0,018 %	Išimtis netaikoma

Išimčių buvimas ir (arba) galimybė jas pradėti taikyti gali sukliudyti jūrininkams arba apriboti jų galimybes naudotis teise į informaciją ir konsultacijas ir teise į darbo sąlygas, kuriomis užtikrinama darbuotojų sveikata, sauga ir orumas; abi minėtos teisės yra įtvirtintos Chartijos 27 ir 31 straipsniuose.

Minėtose direktyvose nepateikiami aiškūs motyvai dėl išimčių, kurių Komisija nesiūlė ar aiškiai nepagrindė nei per parengiamuosius darbus, nei direktyvų tekstuose. Vis dėlto galima daryti prielaidą, kad laivų nuolatinis vietos keitimas buvo kliūtis taikyti darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais taisyklės, kurios yra nustatytos visose minėtose direktyvose, išskyrus Nemokumo direktyvą ir Darbuotojų komandiravimo direktyvą. Galima daryti prielaidą, kad kai kurios valstybės narės Taryboje kaip priežastį nukrypti nuo bendrųjų taisyklių, ypač informavimo ir konsultavimosi taisyklių, nurodė tai, kad sudėtinga susisiekti su atviroje jūroje kursuojančiais laivais. Šiuo metu atsižvelgiant į ryšių technologijų raidą išimties negalima pateisinti šiais motyvais⁶.

Skirtingos sąlygos tam tikro sektoriaus darbuotojams, kurios nėra objektyviai pateisinamos, yra sunkiai suderinamos su Europos pagrindinių teisių chartija. Todėl būtina įvertinti, ar galima objektyviai pateisinti skirtingas jūrininkams taikomas sąlygas, o jei ne – pasiūlyti priemones, kuriomis būtų užtikrinamos tokios pačios ar lygiavertės teisės kaip darbuotojams krante.

⁵ 239 608 darbuotojai pagal darbo rinkos statistinius duomenis, 2011 m., Eurostatas.

⁶ Tai pripažįsta ir darbdavių organizacija (ECSA). Vis dėlto ji teigia, kad išimčių motyvai yra susiję ne su informavimo ir konsultavimosi logistikos klausimais, o visų pirma su poreikiu išvengti papildomos administracinės naštos, kuri pakenktų Europos veiklos vykdytojų konkurencingumui.

Be to, ES nuolat mažėja nacionalinių jūrininkų ir tai galėtų tapti problema ateityje, būtent dėl to, kad patirtis jūroje yra labai svarbi tam tikroms darbo vietoms krante. Nors tai gali lemti įvairūs veiksniai, kaip antai atsiskyrimas, darbo krūvis ir socialinė aplinka laive, iš esmės pripažįstama, kad nedidelį susidomėjimą jūrininko karjera gali dar labiau sustiprinti įspūdis, kad darbas jūroje yra „atskirtas“ sektorius, turintis savas taisykles arba visai jų neturintis⁷.

Dėl teisinio netikrumo potencialūs darbuotojai gali vengti darbo jūroje karjeros. Taigi, dėl išimčių dar labiau susilpnėja darbo jūroje patrauklumas. Tą patvirtino suinteresuotosios šalys, įskaitant profesines sąjungas ir Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupę.

2. ES TEISĖ IMTIS VEIKSMŲ IR SUBSIDIARUMAS

Numatoma galimybė peržiūrėti šešias direktyvas. Tai gali būti padaryta tik ES lygmeniu, priimant direktyvą ar kelias direktyvas, kuriomis iš dalies keičiami esami teisės aktai.

Ši iniciatyva apima sektorių, kuriam būdinga didelė tarptautinė konkurencija, ir didelė dalis vienos valstybės narės laivuose dirbančių darbuotojų yra iš kitų valstybių narių arba ne ES šalių. ES iniciatyva būtų užtikrintos vienodesnės sąlygos, bent jau su valstybės narės vėliava plaukiojančiuose laivuose.

3. TIKSLAI

3.1. Bendrieji tikslai

Šia iniciatyva siekiama pagerinti ES pagrindinių teisių chartijoje pripažintų teisių apsaugos lygį darbo teisėje. Be to, ja prisidedama prie bendrųjų politikos tikslų, nustatytų SESV 151 straipsnyje, būtent prie užimtumo didinimo, geresnių gyvenimo ir darbo sąlygų, deramos socialinės apsaugos ir administracijos ir darbuotojų dialogo.

3.2. Konkretūs tikslai

Konkretūs iniciatyvos tikslai:

- (a) pagerinti ES pagrindinių teisių chartijoje pripažintų teisių apsaugos lygį, visų pirma įvertinti, ar skirtingas sąlygas galima objektyviai pateisinti sektoriaus ypatumais, o jei ne, sustiprinti jūroje dirbančių darbuotojų teises, kad jiems būtų taikomi tokie patys standartai kaip ir krante dirbantiems darbuotojams;
- (b) padėti pritraukti daugiau jaunų ES piliečių dirbti prekybinio laivyno ir žuvininkystės sektoriuose, padarant juos patrauklesnius, palyginti su darbo vietomis krante, ir užtikrinti, kad daugiau jūrininkų tęstų šią profesiją

4. POLITIKOS GALIMYBĖS

4.1. 1 politikos galimybė. ES lygmeniu veiksmų nesiimama

Pagal šią politikos galimybę ES nesiimtų jokios naujos teisėkūros arba su teisėkūra nesusijusios iniciatyvos. Galiojančios direktyvos keičiamos nebūtų ir valstybės narės toliau laisvai spęstų, ar taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas ir išimtis.

⁷

Taip pat žr. komunikatą „Integruota jūrų politika Europos Sąjungai“ (COM/2007/575) ir Užimtumo laivybos sektoriuje darbo grupės ataskaitą.

Remiantis tendencijomis, tikėtina, kad Europoje jūrininkų toliau mažės, vis daugiau darbo vietų Europos laivuose perims darbuotojai iš ES nepriklausančių šalių.

4.2. 2 politikos galimybė. Nukrypti leidžianti nuostata, jei užtikrinama lygiavertė apsauga

Pagal šią galimybę absoliučios išimtys būtų pakeistos nuostata, leidžiančia valstybėms narėms nukrypti nuo direktyvos nuostatų jūrininkams, jei užtikrinama direktyvų teikiamai apsaugai lygiavertė apsauga.

Pagal šią galimybę valstybės narės turėtų apibrėžti apsaugos esmę.

4.3. 3 politikos galimybė. Išimtys visose direktyvose panaikinamos

Ši galimybė būtų grindžiama prielaida, kad visomis direktyvomis pirmiausia buvo ketinta apimti visus veiklos sektorius ir kad išimtys jūrininkams nėra pateisinamos.

4.4. 4 politikos galimybė. Taisyklės adaptuojamos prie sektoriaus specifikos

Pagal šią pasirinktą būtų priimtose esminės taisyklės, kuriomis siekiama pritaikyti teisinius tekstus prie jūrų sektoriaus ypatybių. Šia galimybe būtų galima išspręsti kai kurioms suinteresuotosioms šalims susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su sektoriaus specifika ir papildomomis sąnaudomis.

Priklausomai nuo kiekvienos konkrečios direktyvos, gali prireikti konkrečių susitarimų dėl tinkamumo būti darbuotojų atstovu arba dėl bendrųjų laivo pardavimo taisyklių taikymo.

Pagal šią politikos galimybę nebūtų vien tik siekiama panaikinti išimtis ar suteikti lygiavertę apsaugą, bet ir nustatyti esmines taisykles, kurios būtų taikomos sektoriui. Atsižvelgiant į galimybių finansinį poveikį, tai, pavyzdžiui, galėtų būti konkreti taisyklė, taikoma sektoriui būdingais atvejais, kaip antai dažnam laivo pardavimui arba įmonei, kuri valdo tik vieną laivą.

5. POVEIKIO ANALIZĖ

5.1. Perregistravimo rizika ir jos ryšys su konkurencingumu

Pasaulinis laivybos pramonės pobūdis pasireiškia įvairiai, tačiau pagrindinis elementas yra teisinė laivų įregistravimo (ir perregistravimo) sistema. Tai procesas, neturintis tiesioginio atitikmens jokioje sausumos pramonėje.

Perregistravimo reiškinių daugiausia lėmė laivų savininkų noras išvengti sąnaudų ir apribojimų, kuriuos jiems tenka patirti, kai jų laivas įregistruojamas tradicinėse jūrų valstybėse. Vienos iš pagrindinių laivo valdymo sąnaudų yra įgulos darbo užmokestis ir kitos susijusios sąnaudos. Apskaičiuota, kad įgulos sąnaudų skirtumai, palyginus pasirinktus laivus su ES vėliavomis ir laivus, užregistruotus nedidelių sąnaudų atvirose registruose, svyruoja nuo +22 % iki +333 %⁸.

Kiekvienos politikos galimybės nauda įvertinta atsižvelgiant į perregistravimo riziką, kuri turėtų būti minimali. Jeigu politikos galimybė būtų siejama su didele perregistravimo rizika, reikėtų, kad numatomas tos politikos galimybės neigiamas poveikis konkurencijai nusvertų numatomą naudą plaukiojant su valstybės narės

⁸ K. Mitroussi „Employment of seafarers in the EU context: Challenges and opportunities“, Jūrų politika 32 (2008 m.) p. 1043–1049, žr. 1046 puslapį.

vėliava. Faktinis perregistravimas taip pat dar labiau sumažintų ES jūrininkų skaičių. Todėl būtų pakenkta vienam iš pasiūlytų ES veiksmų tikslų.

5.2. Valstybių narių patirtis

Daug valstybių narių nusprendė netaikyti direktyvų jūrininkams arba jiems taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas. Tai reiškia, kad 2, 3 ir 4 galimybė tam tikru mastu jau yra taikomos kai kuriose valstybėse narėse, būtent tose valstybėse narėse, kuriose svarbus jūrų sektorius.

Neatrodo, kad direktyvų taikymas kai kuriose valstybėse narėse būtų turėjęs pakankamai didelį poveikį, ypač laivų perregistravimui. Pavyzdžiui, 2001–2011 m. Ispanijoje bendroji nacionalinio laivyno talpa padidėjo 40,4%. Per tą patį laikotarpį Prancūzijoje užregistruotas 40,2% padidėjimas. Ir Prancūzija, ir Ispanija taiko visas direktyvas (išskyrus Darbuotojų komandiravimo direktyvą) jūrų sektoriui. Kita vertus 2001–2011 m. Graikijoje bendroji nacionalinio laivyno talpa padidėjo 34 %. 2003–2011 m. Kipre bendroji talpa padidėjo 0,5 %. Nei Graikija, nei Kipras netaiko nacionalinės teisės aktų, kuriais perkeliamos direktyvos, jūrų sektoriui.

Nuo direktyvų įgyvendinimo valstybių narių pozicija dėl išimčių tinkamumo nedaug tepasikeitė.

5.3. Nemokumo direktyva

Kipre sukurtas specialus fondas, kurį valdo Taryba, sudaryta iš Socialinio draudimo departamento narių. Kai fondas buvo sukurtas, Kipro Respublikos atleidimo iš darbo fondas jam skyrė 1 000 000 CYP (maždaug 1 724 137 EUR) ir nuo to laiko darbdaviai į jį kas mėnesį moka **0,2 %** dydžio įmoką nuo kiekvienam darbuotojui mokamo darbo užmokesčio.

Graikijos įstatyme Nr. 1836/1989 nurodyta, kad Garantijų fondas finansuojamas iš dalies darbdavių įmokomis ir iš dalies valstybės subsidija, mokama iš Darbo ministerijos biudžeto. Darbdaviai moka **0,15 %** dydžio įmoką nuo bet kurio išmokėto darbo užmokesčio.

Maltoje Garantijų fondas finansuojamas iš nacionalinio biudžeto (Konsoliduotas fondas). Iš pradžių jam skirta 250 000 MTL (maždaug 579 722 EUR) suma, kuri turėtų būti išmokėta iš Konsoliduoto fondo per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį; minimalus išmokos dydis – 50 000 MTL (115 944 EUR). Todėl nei darbdaviai, nei darbuotojai nemoka jokios specialios įmokos. Atsižvelgiant į nedidelį susijusių darbuotojų skaičių, žvejų dalininkų įtraukimo ekonominis poveikis yra labai nedidelis.

5.4. Europos darbo tarybos direktyva

Siekiant įvertinti galimas papildomas Europos darbo tarybos direktyvos taikymo darbuotojams jūroje sąnaudas, daroma prielaida, kad viena didžiausių Europos laivybos įmonių, įsisteigusių Danijoje (turinti daugiau nei 1000 darbuotojų ir po 150 darbuotojų bent jau dviejose valstybėse narėse) įsteigė Europos darbo tarybą ir privalo leisti prekybinio laivyno įguloms dalyvauti jos posėdžiuose.

Daroma prielaida, kad tuo metu, kai reikia surengti Europos darbo tarybos posėdį, jos narys yra jūroje ir, pavyzdžiui, yra pareigūnas (taip labiau tikėtina, kad jis bus europietis) laive, kuris netrukus prisišvartuos Honkonge ir vėliau išplauks į Šanchajų. Tokiu atveju Europos darbo tarybos narys turėtų skristi į Kopenhagą, o į laivą turėtų būti nusiųstas jo atstovas. Bendros vieno posėdžio ir vieno dalyvio sąnaudos būtų

maždaug **5028 EUR**. Kadangi per metus vidutiniškai surengiami du posėdžiai ir vargu, ar kiekviename laive būtų daugiau nei vienas atstovas, bendros sąnaudos galėtų siekti **10056 EUR** per metus.

Antras scenarijus yra pagrįstas bendravimu palydoviniu ryšiu.

Atsižvelgiant į tai, kad vidutiniškai per metus surengiami du posėdžiai ir tai, kad dalis laivo narių tikriausiai būtų krante, metinės sąnaudos būtų $663 \text{ EUR} \times 2 = \mathbf{1326 \text{ EUR}}$.

Be to, galima apytikriai įvertinti, kad jūrų įmonė, kuri galėtų taikyti direktyvą, turi bent 25 laivus. Šis vertinimas yra pagrįstas šiomis prielaidomis: direktyva taikoma daugiau nei 1 000 darbuotojų turinčiomis įmonėmis, laive dirba nuo 20 iki 27 darbuotojų⁹. Vertinant taip pat atsižvelgiama į jūrininkų darbo laiko sąlygas, todėl pagal **1 scenarijų** sąnaudos **vienam laivui per metus siekia 603 EUR**, o pagal **2 scenarijų** – **79,5 EUR**. Šios sąnaudos yra nedidelės, palyginti su perregistravimo rizikos normomis ar didėjančia socialinių sąnaudų dalimi veiklos sąnaudose.

Atsižvelgiant į Europos darbo tarybos direktyvos peržiūrą pristatyti tam tikri Europos darbo tarybos įsteigimo naudos aspektai.

Visi darbuotojų atstovai mano, kad Europos darbo taryba yra naudinga (2008 m. EPEC tyrimas¹⁰). Nepaisant finansinių ir kitų kiekybiškai neįvertinamų Europos darbo tarybos veiklos sąnaudų, 57 % įmonių, turinčių Europos darbo tarybą, pripažįsta, kad Europos darbo tarybos nauda nusveria sąnaudas (35 % mano, kad sąnaudos nusveria naudą, o 8 % neturi aiškos nuomonės).

5.5. Informavimo ir konsultavimosi direktyva

Kadangi šia direktyva valstybės narės negali netaikyti nacionalinės teisės aktų, kuriais perkeliama direktyva, jūrininkams, o tik nustatyti konkrečias nuostatas dėl informavimo ir konsultavimosi, ekonominį poveikį galėtų turėti tik 3 galimybės. 4 galimybė jau įgyvendinta pagal dabartinį direktyvos tekstą. 3 galimybė taip pat galėtų būti susijusi su papildomomis išlaidos, nes sumažėtų valstybių narių veikimo laisvė.

Galima manyti, kad scenarijai, pagal kuriuos galima užtikrinti teises, kurioms šiuo metu taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos, yra **tokie patys kaip ir pagal Europos darbo tarybos direktyvą**, būtent išsiuntimo į posėdį ir atstovo atsiuntimo į laivą scenarijus ir dalyvavimas palydoviniu ryšiu, kai kompensuojama už laisvą laiką, skirtą šiam dalyvavimui.

Konsultuojamasi tik prireikus, todėl galima daryti prielaidą, kad vidutiniškai įvyktų vienas posėdis per metus ir jame būtų atšaukti iškviesti du atstovai. Metinės sąnaudos būtų 10056 EUR. Jeigu įmonė būtų mažesnė ir pagal blogiausio atvejo scenarijų darant prielaidą, kad įmonė turi tik du laivus, sąnaudos būtų **5028 EUR vienam laivui per metus**.

Pagal antrą scenarijų vieno dalyvio dalyvavimo posėdyje palydoviniu ryšiu sąnaudos būtų 663 EUR vienam posėdžiui. Darant prielaidą, kad įvyksta vienas posėdis per metus, kuriame dalyvauja du atstovai, galimos metinės sąnaudos būtų 1 326 EUR.

⁹ Žr. „Ship Operating Costs 2009-2010“, Nigel Gardiner, Drewry Publishing, 2009 m. liepos mėn., p. 37, 2.5 diagrama.

¹⁰ Komisijos užsakymu Europos politikos vertinimo konsorciumo (EPEC) atliktas tyrimas koordinuojant „GHK Consulting“, Žr. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2421&langId=en>.

Pagal blogiausio atvejo scenarijų, kai yra du laivai, jos būtų **663 EUR vienam laivui per metus**.

Nustačius informavimo ir konsultavimosi procedūras galėtų sumažėti priešinimasis pokyčiams, padedama darbuotojams prisitaikyti, kuriama bendra įmonės kultūra po susijungimų, vyresniesiems vadovams perduodama kokybinė darbuotojų informacija apie įmonės veiklą ir padedama pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus.

Kadangi šios direktyvos taikymo išimtis taikoma tik didesnėms įmonėms (t. y. turinčioms daugiau nei 50 darbuotojų arba įstaigoms, turinčioms daugiau nei 20 darbuotojų) ir atviroje jūroje kursuojantiems laivams, beveik visiems žvejybos laivams ir įmonėms, taip pat pakrančių laivams ši direktyva yra praktiškai netaikoma, išskyrus galima išimtis Prancūzijos tolimosios žvejybos laivynui.

5.6. Kolektyvinio atleidimo direktyva

Įgyvendinant direktyvą darbdaviui gali susidaryti trejų sąnaudų: konsultavimosi prieš pardavimą sąnaudų; tiesioginių pasirinkimo laikotarpio sąnaudų ir netiesioginių alternatyviųjų sąnaudų, susijusių su laivo nenaudojimu šiuo laikotarpiu.

Numatytos dvi galimybės:

- a) prievolė darbdaviams informuoti ir konsultuotis, tik kai numatyti kolektyviniai atleidimai;
- b) prievolė informuoti ir konsultuotis ir vieno mėnesio pasirinkimo laikotarpis numatytam atleidimui taikyti.

Pagal pirmą galimybę, daroma prielaida, kad konsultuojasi du darbdaviai ir du profesinių sąjungų atstovai. Nuotolinių konsultacijų su dviem darbuotojų atstovais vieno posėdžio sąnaudos gali būti vertinamos 1 326 EUR (pagal pirmiau nurodytą Europos darbo direktyvos scenarijų), t. y. **2 652 EUR**.

Pasirinkus antrą galimybę būtina įtraukti pasirinkimo laikotarpį, t. y. laikotarpį nuo pranešimo apie ketinimą vykdyti kolektyvinį atleidimą iki faktinio atleidimo¹¹. Dėl to taip pat susidarytų sąnaudų. Tai būtų vieno mėnesio standartinio **39 678 EUR** dydžio įgulos darbo užmokestis¹². Be to, reikėtų padengti alternatyvias sąnaudas mėnesį laikant laivą prišvartuotą. Apskaičiuota, kad alternatyviosios sąnaudos būtų 25 550 EUR per dieną. Trumpiausiu 30 dienų pasirinkimo laikotarpiu alternatyviosios sąnaudos siektų **766 500 EUR**.

Taigi, bendros mėnesinės vieno mėnesio pasirinkimo laikotarpio sąnaudos būtų **811 442 EUR**.

Direktyva nustatoma dviejų etapų procedūra: darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais, kai darbdavys svarsto kolektyvinio atleidimo galimybę, siekiant pasiekti susitarimą, ir pranešimo kompetentingai institucijai, kuri turėtų spręsti dėl numatomo kolektyvinio atleidimo kylančias problemas. Darbuotojų ir jų atstovų bei kompetentingos institucijos dalyvavimas gali sumažinti darbo vietų

¹¹ Direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta: Numatomi kolektyviniai atleidimai, apie kuriuos pranešama kompetentingai valstybės institucijai, gali būti vykdomi ne anksčiau kaip praėjus 30 dienų po 3 straipsnio 1 dalyje nurodyto pranešimo pateikimo, nepažeidžiant nuostatų, reglamentuojančių atskiros asmens teises, susijusias su pranešimu apie atleidimą.

¹² Pagal direktyvą leidžiama sutrumpinti 30 dienų pranešimo laikotarpį, tačiau taip pat leidžiama šį laikotarpį pratęsti. Todėl MRAG tyrimas vidutiniškai truko 30 dienų.

praradimo mastą ir susilpninti ilgalaikį poveikį darbuotojams. Nėra priežasties, kodėl tai negalėtų būti taikoma jūrų sektoriui.

5.7. Įmonių perdavimo direktyva

Siekiant įvertinti bet kokio dabartinės padėties pakeitimo ekonominį ir socialinį poveikį, būtina numatyti du galimus variantus:

a) direktyva būtų taikoma jūrų laivams, tačiau jos II skyrius nebūtų taikomas tik tada, kai laivas (-ai) turi būti perduodamas (-i).

b) visa direktyva būtų taikoma jūrų laivams.

Pagal a variantą didesnės darbuotojų sąnaudos būtų susijusios tik su įgulos konsultavimusi. Šios konsultacijos galėtų vykti per dvi nuotolines konferencijas su įgula, kaip numatyta pagal antrą Europos darbo tarybos direktyvos scenarijų, o papildomos sąnaudos siektų 2 652 EUR.

Taikant dabartinės direktyvos normas būtų jaučiamas didelis finansinis poveikis pardavus laivą. Iš tiesų, jeigu laivas kaip įmonė turi būti perduodamas su visa įgula, netiesioginės alternatyviosios sąnaudos yra didžiulės. Kaina galėtų sumažėti 5 % pardavimo kainos. 30 mln. EUR vertės laivo atveju tokios alternatyviosios sąnaudos galėtų siekti **1,5 mln.** EUR.

Pagal 1 politikos galimybę darbdaviai nepatirtų jokių papildomų ekonominių sąnaudų.

Tačiau 2 ir 3 politikos galimybės tikriausiai turėtų didelį poveikį darbdaviams, nes direktyvoje ir teismų praktikoje apibrėžta „įmonės“ sąvoka yra pakankamai plati, kad apimtų laivus. Šios galimybės tikriausiai turėtų didelį su laivų tinkamumu parduoti susijusį poveikį laivų savininkams.

Šiomis aplinkybėmis, atrodytų, kad 4a politikos galimybė būtų optimalus sprendimas.

5.8. Darbuotojų komandiravimo direktyva

Beveik visos valstybės narės pasinaudojo šia išimtimi, todėl jos netaiko jūrininkams savo nacionalinės teisės aktų dėl darbuotojų komandiravimo. Išimtys – Austrija, Čekija, Nyderlandai, Portugalija, Slovėnija ir Slovakija. Malta priėmė specialias nuostatas šiam sektoriui.

Reikėtų prisiminti, kad 2012 m. gegužės mėn. Europos Komisijos priimtame teisės aktų rinkinyje Darbuotojų komandiravimo direktyvos nuostatos nekeičiamos, taigi jos netaikomos jūrų laivams.

Labai sunku išskirti šios išimties poveikį, nes pagal dabartinius direktyvos kriterijus techniškai neįmanoma įvertinti šios išimties. Kadangi dėmesys sutelkiamas į komandiravimą į valstybės narės teritoriją, yra sudėtinga įvertinti išimties poveikį, kiek tai susiję su prekybinių laivų įgulomis. Tai neįmanoma, nes laivas nepriklauso valstybės narės teritorijai.

2 ir 3 galimybės būtų praktiškai netaikomos sektoriui dėl ryšio su valstybės narės teritorija.

4 galimybė galėtų būti įgyvendinta siekiant suderinimo, tačiau reikėtų iš esmės pakeisti direktyvos tekstą.

6. GALIMYBIŲ PALYGINIMAS

Vertinant kiekvieną direktyvą ir keturias politikos galimybes atsižvelgiama į toliau nurodytus aspektus, kurių kiekvienas poveikio vertinimo ataskaitos 6 skirsnyje įvertintas nuo nulio iki trijų nurodant neigiamą (–) arba teigiamą (+) poveikį, remiantis ankstesniame skyriuje pateikta analize.

- Gebėjimas pasiekti konkrečius tikslus:
 - pagerinti ES pagrindinių teisių chartijoje pripažintų teisių apsaugos lygį, visų pirma įvertinti, ar skirtingas sąlygas galima objektyviai pateisinti sektoriaus ypatumais, o jei ne, sustiprinti jūroje dirbančių darbuotojų teises, kad jiems būtų taikomi tokie patys standartai kaip ir krante dirbantiems darbuotojams;
 - padėti pritraukti daugiau jaunų ES piliečių dirbti prekybinio laivyno ir žuvininkystės sektoriuose, padarant juos patrauklesnius palyginti su darbo vietomis krante, ir užtikrinti, kad daugiau jūrininkų tęstų šią profesiją.
- Tikėtinas ekonominis ir socialinis poveikis.
- Perregistravimo rizika.

6.1. Nemokumo direktyva

Pasirinkus šią galimybę nebūtų pasiektas nė vienas nemokumo direktyvos tikslas. Pagal visas kitas galimybes būtų galima pasiekti tris tikslus ir jos visos turėtų nedidelį ekonominį poveikį, kadangi tai susiję tik su žvejais dalininkais ir tik trijose valstybėse narėse. Be to, darbdavių įmokos dydis mažas (0,15 % darbo užmokesčio Graikijoje, 0,2 % Kipre) arba tokios įmokos visai nėra (Maltoje).

Todėl 2–4 politikos galimybės galėtų labai panašiai pasiekti tikslus ir turėtų panašų ekonominį poveikį. Vis dėlto 3 politikos galimybė veiksmingiausiai padėtų didinti profesijos patrauklumą ir nepadidintų sąnaudų, palyginti su 2 ar 4 galimybėmis.

6.2. Europos darbo tarybos direktyva

Pasirinkus 1 galimybę Darbo tarybos direktyvos atžvilgiu nebūtų pasiektas nė vienas šios iniciatyvos tikslas.

Viena bendra 2–4 galimybių ypatybė – nedidelės ekonominės sąnaudos dėl to, kad ši direktyva taikoma tik didelėms įmonėms (turinčioms bent 1 000 darbuotojų valstybėse narėse ir bent po 150 darbuotojų bent dviejose valstybėse narėse) ir nėra taikoma automatiškai. Europos darbo tarybai įsteigti reikalinga centrinio valdymo lygmens iniciatyva arba darbuotojų prašymas. 3 politikos galimybė padėtų veiksmingiau didinti darbo jūroje patrauklumą, kadangi pagrindinis šios problemos elementas yra skirtingo lygio apsauga.

6.3. Informavimo ir konsultavimosi direktyva

Informavimo ir konsultavimosi direktyvos padėtis yra ypatinga, kiek tai susiję su šiuo vertinimu. Ji nėra netaikoma jūrininkams; pagal ją valstybės narės tik gali nukrypti nuo jos nuostatų, „taikydamos specialias nuostatas atviroje jūroje kursuojančių laivų įguloms“. Todėl valstybės narės gali nukrypti nuo bendrųjų direktyvos taisyklių, tačiau turi nustatyti konkrečias jūrininkų informavimo ir konsultavimosi su jais taisykles.

3 galimybė paprasčiausiai netaikomai šiai direktyvai, o 4 galimybė jau įgyvendinta. Vis dėlto, direktyvos nuostatos dėl lygiavertės apsaugos suteikimo (2 politikos galimybė) galėtų būti tikslesnės.

6.4. Kolektyvinio atleidimo direktyva

Pasirinkus 1 galimybę nebūtų pasiektas nė vienas šios iniciatyvos tikslas. 3 galimybė turėtų didesnę poveikį, o pasirinkus 2 ir 4 galimybes tikslus būtų galima pasiekti mažesnėmis sąnaudomis, jei būtų atsižvelgiama į jūrų sektoriaus pobūdį.

Pasirinkus 4a galimybę pagerėtų esama padėtis ir darbdaviai nepatirtų didžiulių sąnaudų. 4b galimybė būtų susijusi su didelėmis sąnaudomis, visų pirma kai laivas parduodamas. Sąnaudos galėtų būti mažesnės, jei numatytu pasiūlymu būtų panaikintas pasirinkimo laikotarpis, kai pardavus laivą atleidžiami darbuotojai. Šia galimybę būtų sprendžiami kai kurioms valstybėms narėms susirūpinimą keliantys klausimai.

6.5. Įmonių perdavimo direktyva

Skirtingų politikos galimybių poveikį itin lemia tai, kad, kitaip nei gamyklos, laivai parduodami dažnai ir greitai. Jeigu direktyva būtų taikoma tokiu atveju, laivo rinkos kaina galėtų būti neigiamai paveikta.

Šiomis aplinkybėmis 1 politikos galimybė nebūtų susijusi su papildomomis išlaidomis, tačiau nebūtų galima pasiekti jokių tikslų. Kita vertus 3 galimybė būtų susijusi su labai didelėmis galimomis sąnaudomis ir labai didele perregistravimo rizika.

Su 4a galimybe susijusios sąnaudos būtų nedidelės. Pagerėtų esama informavimo ir konsultavimosi padėtis, tačiau nebūtų užtikrinta lygiavertė apsauga. 4b galimybė būtų susijusi su didelėmis sąnaudomis laivo pardavimo atveju. Atrodo, kad pasirinkus 4a galimybę būtų geriausiai pasiekta tikslų nepatiriant neproporcingų papildomų sąnaudų. Šia galimybe sprendžiami kai kurioms suinteresuotosioms šalims susirūpinimą keliantys klausimai dėl sąnaudų.

6.6. Darbuotojų komandiravimo direktyva

Suinteresuotosios šalys iš esmės sutaria dėl dviejų dalykų: kad direktyvos nebūtų galima taikyti sektoriuje nepadarius esminių pakeitimų, būtent nepakeitus „komandiravimo“ apibrėžties, ir kad direktyvoje apibrėžti komandiravimo atvejai jūrų sektoriuje praktiškai pasitaiko itin retai, jei iš viso pasitaiko.

6.7. Galimybių eiliškumas

Tinkamiausia galimybė šiai iniciatyvai būtų keturių skirtingų politikos galimybių derinys atsižvelgiant į atskiras direktyvas:

- 3 politikos galimybė (išimčių visose direktyvose panaikinimas) Nemokumo direktyvai;
- 3 politikos galimybė (išimčių visose direktyvose panaikinimas) Europos darbo tarybos direktyvai;
- 2 politikos galimybė (lygiavertė apsauga) Informavimo ir konsultavimosi direktyvai;
- 4a politikos galimybė (specialios nuostatos) Kolektyvinio atleidimo direktyvai;

- 4a politikos galimybė (specialios nuostatos) Įmonių perdavimo direktyvai;
- 1 politikos galimybė (veiksmų nesiimama) Darbuotojų komandiravimo direktyvai.

7. STEBĖSENA IR VERTINIMAS

Šia iniciatyva bus iš dalies pakeistos šiuo metu galiojančios direktyvos. Pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto bus įtraukta nuostata dėl peržiūros ir ataskaitų teikimo.

Komisija ypač stebės direktyvos poveikį dviem dalykams: perregistravimo reiškiniui ir ES jūrininkų užimtumo lygiui. Tikslią perregistravimo padėtį bus galima matyti iš laivyno su ES valstybės narės vėliava raidą. Rengiami metiniai pagal nacionalines vėliavas suskirstyto laivyno bendrosios talpos duomenys. Stebint šį rodiklį bus aiškiai matyti perregistravimo tendencija. Užimtumo lygio kitimą bus sunkiau stebėti, bent jau jeigu duomenys nacionaliniu lygmeniu nebus geriau renkami. Jeigu Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupės rekomendacijos dėl duomenų rinkimo nebus įgyvendintos, reikės kreiptis į išorės ekspertus.

Komisija pritaria darbo grupės prašymui pagerinti „palyginamų duomenų prieinamumą“¹³ ir bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais, kad įvertintų Užimtumo direktyvos poveikį.

Atsižvelgiant į nedidelius esamų direktyvų formalius pakeitimus, valstybėms narėms neturėtų kilti problemų perkeltant direktyvą. Komisija siekia, kad per trejus metus nuo perkėlimo atitiktis reikalavimams siektų beveik 100 %.

¹³

Žr. Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupės ataskaitą, p. 21.